

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conferenceแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ตามความต้องการของเกษตรกรใน
ตำบลท่าช้างอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลกExtension Guidelines for the Large Agricultural Land Plot Agricultural Extension According to
Farmers Need in Tha Chang Sub-district, Phrom Phiram District, Phitsanuloke Provinceนิตยา นุ่มเนื้อ (Nittaya Numnuea)¹ สินี นุชครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang sansern)²สุนันท์ สีสั่ง (Sunan Seesung)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตข้าว 3) สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริม 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ 5) ความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ ตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ปีการผลิต 2560/61 จำนวน 214 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane โดยให้ความคลาดเคลื่อนได้ 0.05 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 65.0 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.75 ปี ร้อยละ 47.9 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.16 คน ประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 32.15 ปี แหล่งข้อมูล คือหน่วยงานราชการ 2) ทำนาโดยวิธีหว่านน้ำตาม ใช้น้ำชลประทาน ปลูกรุ่นพันธุ์พิษณุโลก 2 ใช้เมล็ดพันธุ์ 16 – 20 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยเคมี 3 ครั้งต่อรอบการผลิตและมีพื้นที่ร่วมโครงการเฉลี่ย 15.63 ไร่ ได้ปริมาณข้าวต่อไร่เฉลี่ย 807.86 กิโลกรัม ต้นทุนการผลิตต่อไร่เฉลี่ย 3,949.29 บาท มีรายได้ต่อไร่เฉลี่ย 6,170.71 บาท 3) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมในระดับปานกลาง ด้านความรู้ ด้านความต้องการสนับสนุนจากโครงการ และด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ ตามลำดับและมีความต้องการการส่งเสริมในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ ด้านความต้องการสนับสนุนจากโครงการและด้านความรู้ ตามลำดับ 4) เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตข้าวแบบนาแปลงใหญ่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาด้านความต้องการสนับสนุนจากโครงการ ปัญหาด้านความรู้ และปัญหาด้านการส่งเสริมตามลำดับ และเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม ด้านช่องทางการรับข่าวสาร และข้อเสนอแนะด้านความรู้ ตามลำดับ 5) เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวของโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านความต้องการสนับสนุนจากโครงการและด้านความรู้ และเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมในระดับปานกลาง 1 ประเด็นคือ ด้านการส่งเสริม

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริมเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ ความต้องการของเกษตรกร จังหวัดพิษณุโลก

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kiss_nitte@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช susan.see@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this study were to determine 1) social basic state and economic state of farmers 2) status of rice production of farmers 3) status of extension and extension needs of farmers 4) problems and recommendations in extension of farmers 5) extension guidelines according to farmers need. The population was 214 farmers of the large agricultural land plot agricultural extension project in Tha Chang sub-district, Phrom Phiram district, Phitsanulok province in productive year 2017/18. The sample size was specified by using Taro Yamane. 140 samples were chosen by using simple random sampling. The data was collected and analyzed by using frequency, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation and ranking. The result revealed that 1) 65.0 percent of farmers were male with an average age of 50.75 years, 47.90 percent graduated in a secondary level. The average of labor in household was 2.16. The average of farming experience was 32.15 years. The information received from government agencies. 2) The status of rice production, the farmers grew rice by broadcast wet-seeded rice by using irrigation water and rice seeds Phitsanulok 2 for 16-20 kilograms per rai including chemical fertilizer was used 3 times per production round. The average of project area was 15.63 Rai. The average amount of rice production per rai was 807.86 kilograms. The averaged production cost per rai was 3,949.29 baht. The average of income per rai was 6,170.71 baht. 3) The farmers were extended in a moderate level was knowledge aspect, supportive need from the project and large agricultural land plot agricultural extension aspect respectively and the extension needs was in a moderate level was large agricultural land plot agricultural extension aspect, supportive need from the project and knowledge aspect respectively. 4) The problems of rice production with large agricultural land were generally in a moderate level were supportive needs from the project, knowledge problems, and extension problems aspect respectively and the farmers agreed with the recommendations of the large agricultural land plot agricultural extension project was generally in a moderate level was recommendations of extension aspect, the ways to get information aspect and recommendation of knowledge aspect respectively. 5) The farmers agreed with the extension guidelines of rice production of the large agricultural land plot agricultural extension project were generally in a high level for 2 issues were supportive needs from the project and knowledge aspect whereas the extension guidelines were agreed in a moderate level was extension aspect respectively.

Keywords: Extension guidelines for the large agricultural land plot, Agricultural extension, Farmer needs, Phitsanulok Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

บทนำ

สถานการณ์ในปัจจุบันการผลิตสินค้าเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูงทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพและต้นทุนการผลิตที่สูงทำให้เกษตรกรรายย่อยประสบปัญหาในการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรและจากการที่เกษตรกรรายย่อยต่างคนต่างผลิต ทำให้ยากต่อการจัดการผลผลิตให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีนโยบาย การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยมีการรวมกันผลิตสินค้าเกษตรร่วมกัน มีการบริหารจัดการพื้นที่ ตั้งแต่วางแผนผลิต การร่วมปัญหาปัจจัยการผลิต การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการสินค้า รวมถึงมีการจำหน่ายร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และสามารถแข่งขันในตลาดได้ ภายใต้การสนับสนุนและบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคีการจัดการบริหารการเกษตรแบบ “แปลงใหญ่” ตามแนวคิดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีโครงการสำคัญ คือ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร ด้านสินค้าพืช ปศุสัตว์ และสินค้าประมง ซึ่งการปรับโครงสร้างสินค้าที่สำคัญดังกล่าว จะต้องทำในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศเขตพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับสินค้าเกษตร มีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง ตั้งแต่การวางแผนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการผลผลิตสินค้าเกษตรจนถึงการตลาดที่มีมาตรฐานเช่นเดียวกับฟาร์มขนาดใหญ่ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) การดำเนินงานดังกล่าว กรมส่งเสริมการเกษตรได้เตรียมการเพื่อรองรับการส่งเสริมการเกษตรใน ลักษณะแปลงใหญ่โดยได้นำวิธีการทำงานรูปแบบ MRCF system ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วย กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม และใช้พื้นที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนา (Area - Based) มองเป้าหมาย พื้นที่-คน-สินค้า เข้าด้วยกัน โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาพื้นที่นั้นๆซึ่งได้แนวทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน โดยมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเป็น แหล่งเรียนรู้การผลิตทางการเกษตรที่ตอบสนองต่อชุมชน ในการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถดำเนินการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดรวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ในการสนับสนุนการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและรวมพื้นที่ดำเนินการในลักษณะแปลงขนาดใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำโครงการปรับโครงสร้างการผลิตข้าว ซึ่งเป็นแนวนโยบายที่มีเป้าหมายที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวในระยะยาวให้กับชาวนาทั้งประเทศ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เกิดความมั่นคงในอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ในที่สุด โดยขับเคลื่อนการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิตข้าวของชาวนา เน้นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและคุณภาพข้าว โดยมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิต การบริหารจัดการการผลิตและการตลาด สนับสนุนการวางแผนการผลิตและปัจจัยที่จำเป็น ส่งเสริมให้ชุมชนบริหารจัดการตนเอง ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐคอยแนะนำและให้คำปรึกษา เพื่อผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตข้าว และสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ประกาศให้ ปี พ.ศ. 2559 (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559)

ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านท่าช้าง ตั้งอยู่เลขที่ 69 หมู่ 2 บ้านท่าช้าง ตำบลท่าช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา เริ่มจัดตั้งศูนย์ในปี 2549 โดยกรมการข้าว เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวเป็นเกษตรกรรายย่อยที่ต่างคนต่างผลิต กระบวนการผลิตจึงแตกต่างกัน โดยที่ผ่านมาการผลิตภายในกลุ่มก็จะทำในรูปของการรวมกลุ่มเกษตรกรขนาดเล็ก เพื่อให้มีความเข้มแข็งและมีอำนาจต่อรองทางการค้ามากขึ้น สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา คัดเลือกศูนย์ข้าวชุมชนบ้านท่าช้าง ตำบลท่าช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ มีสมาชิกเข้าร่วมโครงการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

214 ราย พื้นที่ 2,360 ไร่ สินค้าเกษตรแปลงใหญ่ด้านพืช (ชนิดพืช ข้าว) โดยต้องการให้เกิดการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่าสินค้า ทั้งในด้านการแปรรูป มีการบริหารจัดการการผลิต มีอำนาจในการต่อรองในการหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต ดังนั้น จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จึงมีการศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ตามความต้องการของเกษตรกรในตำบลท่าช้าง อำเภอรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลกเพื่อต้องการทราบสภาพการดำเนินงาน ความต้องการการส่งเสริม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์

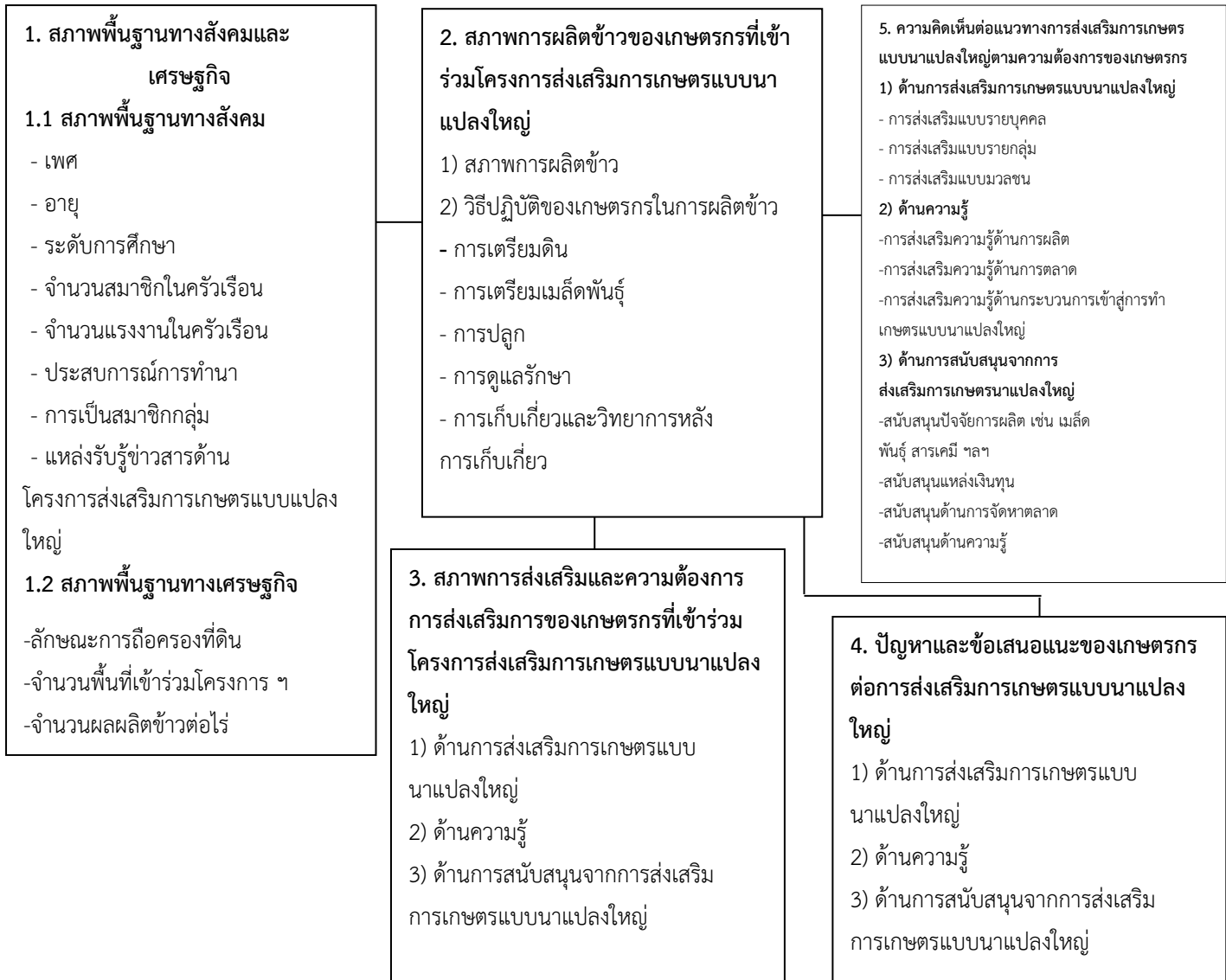
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรตำบลท่าช้าง อำเภอรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก 2) สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ 3) สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ 5) ความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ตามความต้องการของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ทำการศึกษา คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ ตำบลท่าช้าง อำเภอพรมพิจราชม จังหวัดพิษณุโลกปีการผลิต 2560/61 จำนวน 214 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) โดยให้ความคลาดเคลื่อนได้ 0.05 ได้ จำนวน 140 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) โดยแบ่งคำถามเป็น 5

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ตอน 1) ข้อมูลสภาพพื้นฐานของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ 2) สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่และวิถีปฏิบัติของเกษตรกร ประกอบด้วย ประเภทของการทำนา แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต ลักษณะดินที่ใช้ปลูก เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ผลิต การใช้เมล็ดพันธุ์ในการผลิตข้าวต่อไร่ ประเภทของปุ๋ยที่ใช้ จำนวนครั้งการใส่ปุ๋ยต่อรอบการผลิต แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ โรคข้าวที่พบ แมลงศัตรูที่พบ การป้องกันกำจัดแมลงวิธีป้องกันกำจัด แมลง วัชพืชและศัตรูพืช แหล่งที่มาของสารป้องกันแมลง วัชพืชและศัตรูพืช วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว การจัดการผลิตข้าว พาหนะที่ใช้ขนส่งผลผลิต 3) สภาพการส่งเสริมและความต้องการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านความต้องการสนับสนุนจากโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ด้านการส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านความต้องการสนับสนุนจากโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ 5) แนวทางการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านการส่งเสริมและด้านช่องทางการรับข่าวสารความรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. เกษตรกรร้อยละ 65.0 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.75 ปี ร้อยละ 47.9 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แรกงานในภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.16 คนประสบการณ์การทำงาน 21-30 ปี ค่าเฉลี่ยประสบการณ์การทำงาน 32.15 ปี เกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันทางเกษตรร้อยละ 100.0 รับรู้จากแหล่งสื่อบุคคลจากผู้นำชุมชนรับแหล่งสื่อกลุ่มจากการประชุมและอบรม/สาธิตและรับรู้แหล่งสื่อมวลชนจากหอกระจายข่าว เกษตรกรมีพื้นที่ของตนเองค่าเฉลี่ย 14.46 ไร่ มีพื้นที่เข้าโครงการค่าเฉลี่ย 15.63 ไร่ ได้ปริมาณข้าวเฉลี่ย 807.86 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวต่อไร่เฉลี่ย 3,949.29 บาท มีรายได้ค่าเฉลี่ย 6,170.71 บาทต่อไร่

2. สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาหว่านน้ำตามใช้น้ำจากน้ำชลประทาน พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปลูกข้าวพันธุ์พิษณุโลก 2 ใช้เมล็ดพันธุ์จำนวน 16 – 20 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยเคมีและใส่ปุ๋ย 3 ครั้งต่อรอบการปลูก โรคข้าวที่พบมากคือ โรคใบไหม้ แมลงศัตรูที่พบมากคือ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ใช้เครื่องจักรในการเก็บเกี่ยวจำหน่ายและเก็บไว้ทำพันธุ์ ใช้รถหกล้อในการขนส่งผลผลิต

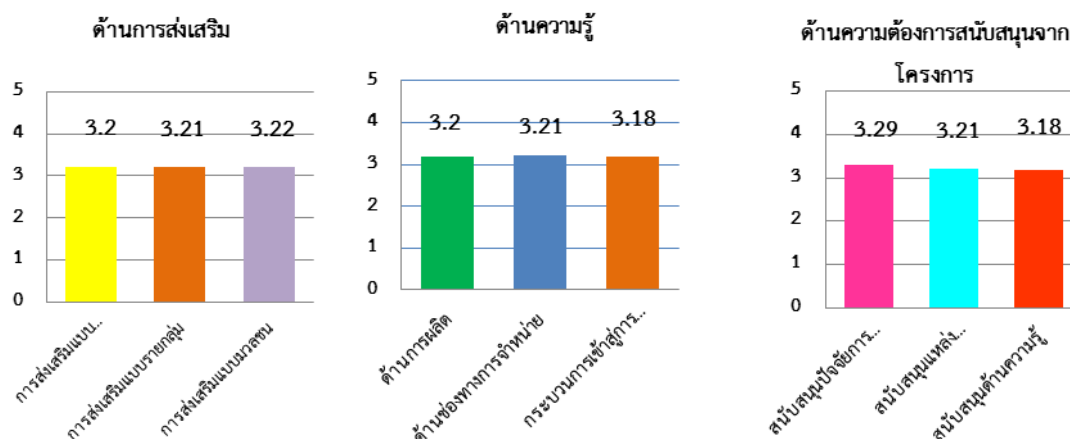
3. สภาพการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ที่เกษตรกรได้รับในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่าสภาพการส่งเสริมที่เกษตรกรได้รับอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.20) ได้แก่ 1) ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.20) 2) ด้านช่องทางการจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.21) 3) รองลงมาคือด้านกระบวนการเข้าสู่การส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย= 3.18) และด้านความต้องการสนับสนุนจากโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.20) ได้แก่ 1) สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่นเมล็ดพันธุ์ สารเคมี (ค่าเฉลี่ย= 3.29) สนับสนุนแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย= 3.20) สนับสนุนด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย= 3.18) และสนับสนุนด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย= 3.15) ตามลำดับ และด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.19) ได้แก่ 1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย= 3.20) 2) การส่งเสริมแบบรายกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย= 3.20) 3) การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย= 3.22) และความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) ได้แก่ ด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.21) รองลงมา คือ ด้านความต้องการด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.20) ความต้องการด้านการสนับสนุนจากโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.20) เท่ากัน ตามลำดับ

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงผลการวิจัยสภาพการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่

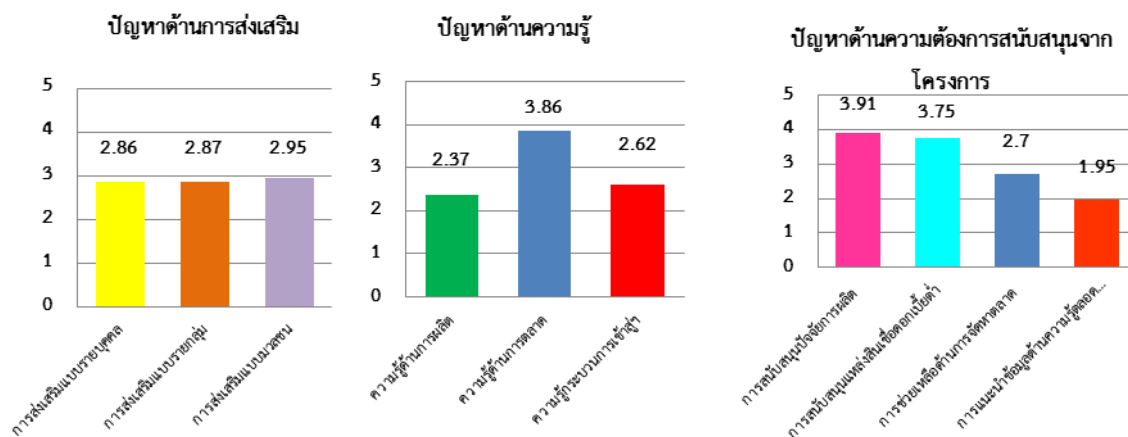
4. ปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ ในภาพรวม เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาย่อยในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านความต้องการสนับสนุนจากโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.08) ได้แก่ 1) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยไม่เพียงพอต่อความต้องการ (ค่าเฉลี่ย= 3.91) 2) ขาดการสนับสนุนแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย= 3.75) 3) ขาดการช่วยเหลือด้านการจัดหาตลาด (ค่าเฉลี่ย= 2.70) 4) ขาดการแนะนำข้อมูลด้านความรู้ตลอดกระบวนการ (ค่าเฉลี่ย= 1.95) รองลงมา คือ ปัญหาด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.95) ได้แก่ 1) ความรู้ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย =2.37) 2) ความรู้ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย= 3.86) 3) ความรู้ด้านกระบวนการเข้าสู่การทำการเกษตรนาแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย =2.62) และปัญหาด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.89) ได้แก่ 1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย =2.86) 2) การส่งเสริมแบบรายกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย =2.87) 3) การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย= 2.95) ตามลำดับ และเกษตรกรเห็นด้วยกับประเด็นข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมในโครงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.54) ได้แก่ 1) ควรจัดทำแปลงสาธิต (ค่าเฉลี่ย= 3.61) 2) ควรมีการให้บริการที่สำนักงานเกษตรที่เกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง (ค่าเฉลี่ย= 3.54) 3) ควรจัดให้มีการอบรมก่อนเริ่มเพาะปลูก (ค่าเฉลี่ย= 3.47) รองลงมา เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมในโครงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านช่องทางการได้รับข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 3.28) ได้แก่ 1) ควรจัดให้มีเอกสารความรู้ (ค่าเฉลี่ย= 3.42) 2) ควรจัดให้มีช่องทางข่าวสารทางวิทยุ หอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย= 3.34) 3) ควรจัดให้มีข่าวสาร ความรู้ ทางสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ทีวีไอ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย= 3.07) และข้อเสนอแนะด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.13) ได้แก่ 1) ควรให้มี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

การจัดอบรมให้ความรู้ด้านการเตรียมดิน (ค่าเฉลี่ย = 3.61) 2) ควรให้มีการจัดอบรมให้ความรู้การจัดการปลูกดูแลรักษาข้าว
เกษตรกรแบบนาแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย = 3.35) 3) ควรให้มีการจัดอบรมให้ความรู้การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวของการเกษตรกร
แบบนาแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย = 3.09) 4) ความเข้าใจการการเกษตรกรแบบนาแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย = 2.48) ตามลำดับ

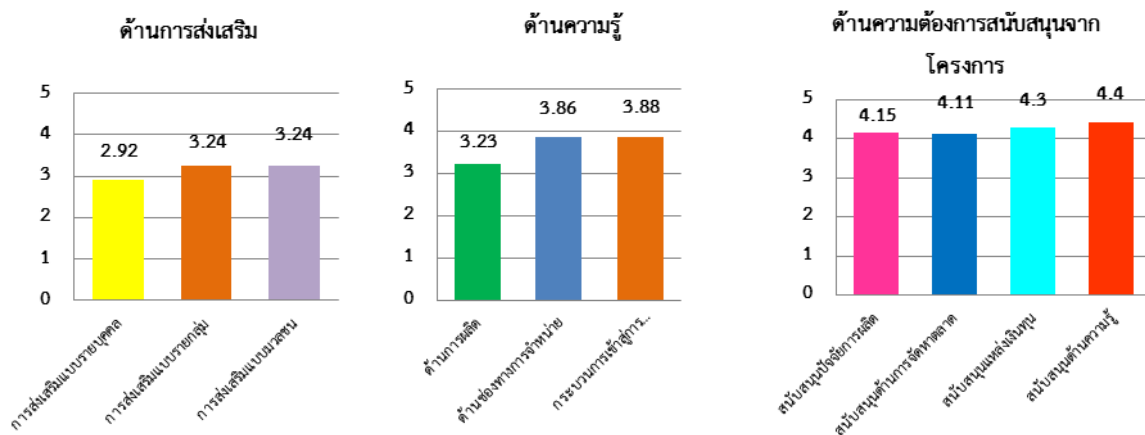
ภาพที่ 3 ปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่

5. ความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมการส่งเสริมแบบนาแปลงใหญ่ ในภาพรวม เกษตรกรเห็นด้วยกับ แนวทางการส่งเสริมแบบนาแปลงใหญ่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริม ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านความต้องการสนับสนุนจากโครงการ (ค่าเฉลี่ย 4.24) ได้แก่ 1) สนับสนุนด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.40) 2) สนับสนุนแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย = 4.30) 3) สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ สารเคมี (ค่าเฉลี่ย = 4.15) 4) สนับสนุนด้านการจัดหาตลาด (ค่าเฉลี่ย = 4.11) และด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.88) ได้แก่ 1) ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย = 3.23) 2) ด้านช่องทางการจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.86) 3) ด้านกระบวนการเข้าสู่การส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย = 3.88) และเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมในระดับปานกลาง 1 ประเด็น 1 คือ ด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.13) ได้แก่ 1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 2.92) 2) การส่งเสริมแบบรายกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.24) 3) การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย = 3.24) ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ภาพที่ 4 ความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพสังคม จากการศึกษาสภาพทางสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.75 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานของสุจิตรา นิธิยานันท์ (2555, น.78) ที่ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนาบ้านหนองสาหร่าย ตำบลพนอม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 50 ปี ส่วนระดับการศึกษา มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สอดคล้องกับจักรพงศ์ มานะดี และ นิวัฒน์ มาสุวรรณ (2554, น. 72) นฤพล สีดี (2555, น. 67) จิรวิมล มงคล (2557, น. 79) สุจิตรา นิธิยานันท์ (2555, น. 78) โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.38 คน ซึ่งสอดคล้องกับวิทยา ชันติยู (2552, น. 69-71) สอดคล้องกับ จิรวิมล มงคล (2557, น. 80) สอดคล้องกับสุจิตรา นิธิยานันท์ (2555, น. 78) โดยมีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.16 คน จะเห็นได้ว่า จากรายงาน ของ สุจิตรา นิธิยานันท์ (2555, น.78) สอดคล้องกับวิทยา ชันติยู (2552, น. 69-71) สอดคล้องกับวิทยา ชันติยู (2552, น. 69-71) เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือน 2 คน เฉลี่ยประสบการณ์การทำงาน 32.15 ปี เนื่องจากอาชีพหลักของประชากรคือ เกษตรกรรมซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของเพศชาย ต้องใช้แรงงาน แต่ในสภาวะปัจจุบันแรงงานในแต่ละครัวเรือนขาดแคลน อีกทั้งค่าจ้างในการจ้างแรงงานมีต้นทุนสูง ทำให้เกษตรกรต้องเข้ามาจับบทบาทในการช่วยเหลือเพศชายในการทำ การเกษตรด้วย

1.2 สภาพเศรษฐกิจ จากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า มีพื้นที่ของตนเอง 14.46 ไร่ สอดคล้องกับพื้นที่เช่าโครงการเฉลี่ย 15.63 ไร่ จากรายงานของสุจิตรา นิธิยานันท์ (2555, น.78) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.9 มีขนาดพื้นที่ทำนาปี 11-20 ไร่ ได้ปริมาณข้าวค่าเฉลี่ย 807.86 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนค่าเฉลี่ย 3,949.29 บาทต่อไร่ รายได้ค่าเฉลี่ย 6,170.71 บาท สอดคล้องกับ จักรพงศ์ มานะดี ดร.นิวัฒน์ มาสุวรรณ (2554, น.72) แสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่มากเหมือนกับอดีต ทำให้ดูแลพื้นที่การเกษตรอย่างทั่วถึง ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีและมีคุณภาพ

2. สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ พบว่าการทำนาของเกษตรกรทำนาหว่านน้ำตม ผลิตข้าวโดยอาศัยน้ำชลประทาน ลักษณะดินที่ใช้ปลูกข้าวเป็นดินเหนียว เกษตรกรปลูกข้าว

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

พิษณุโลก 2 ใช้เมล็ดพันธุ์จำนวน 16 – 20 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตข้าว ไร่ปุ๋ย 3 ครั้งต่อการปลูก ประสบปัญหาโรคใบไหม้ พบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ใช้เครื่องจักรในการเก็บเกี่ยว จำหน่ายและเก็บไว้ทำพันธุ์ ใช้รถหกล้อในการขนส่งผลผลิตจากสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่าสาเหตุที่เกษตรกรประสบปัญหาในเรื่องของศัตรูพืชเพราะมีวิธีการปฏิบัติในการผลิตข้าวที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสมเท่าที่ควร เกษตรกรควรได้รับการส่งเสริมการป้องกันและกำจัดโรค แมลงศัตรูข้าว ที่ถูกต้องและถูกวิธี ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร (2547, น. 67) กล่าวว่า โรคข้าวเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดในการผลิตข้าวให้ได้ผลผลิตสูง พันธุ์ที่แนะนำให้เกษตรกรปลูกมีมากมายหลายพันธุ์และแต่ละพันธุ์จะมีลักษณะประจำพันธุ์เฉพาะในด้านความต้านทานต่อโรคและแมลง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการด้านการป้องกันโรคข้าวที่เป็นจุดอ่อนของข้าวแต่ละพันธุ์เพื่อการผลิตข้าวในระบบนิเวศต่างๆ ได้อย่างยั่งยืน โรคที่สำคัญที่พบเข้าทำลายข้าวอยู่เสมอ ได้แก่ โรคไหม้ โรคใบจุดสีน้ำตาล และโรคยอดฝักดาซ และสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2553, น. 285) กล่าวว่า การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชเป็นหัวใจสำคัญของศูนย์จัดการศัตรูพืช เป็นกระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง จากแปลงเรียนรู้และติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ข้อมูลที่จัดเก็บ ได้แก่ ที่ตั้งของแปลง ชนิดพืช ศัตรูพืชที่พบ ความหนาแน่นของประชากร วันและเวลา สภาพดินฟ้าอากาศ ระยะของศัตรู เช่น แมลง ระยะเป็นตัวหนอน ดักแด้ ตัวเต็มวัย เป็นต้น เพื่อให้ทราบสถานการณ์ศัตรูพืช ดังนั้น หน่วยงานราชการควรมีการส่งเสริมกระบวนการผลิตข้าวอย่างเหมาะสม โดยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต, การทำแปลงเรียนรู้ เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรได้เข้าใจและเข้าถึงองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างถูกต้อง

3. สภาพการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ สภาพการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ พบว่าในภาพรวมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมีความต้องการสนับสนุนจากโครงการมากที่สุดคือ สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ สารเคมี, สนับสนุนแหล่งเงินทุน ,ด้านความรู้ และด้านการตลาด สอดคล้องกับแนวคิดของ อภิชาติ พงษ์ศรีหุลชัย (2558) ระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรอย่างหนึ่ง ซึ่งมีขอบเขตกว้างและครอบคลุมมากกว่าการจัดทำแปลงสาธิตแปลงใหญ่ โดยจะครอบคลุมตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการตลาดและการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่มีพื้นที่ติดต่อกัน ส่วนการจัดทำแปลงสาธิตแปลงใหญ่จะเน้นเฉพาะด้านเทคโนโลยีการเกษตรแบบแปลงใหญ่ไม่ใช้การรวมกลุ่มเฉพาะคน (เกษตรกร) เท่านั้นแต่เป็นการรวมพื้นที่เข้าด้วยกันแต่เกษตรกรแต่ละรายยังคงมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเช่นเดิม ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จะต้องให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของตน อาจจะต้องมีการจัดเวทีชุมชนก่อนที่จะส่งเสริมด้านความรู้

4. ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ พบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับจิรวัฒน์มงคล (2557,น.79) พบว่า ซึ่งความรู้ที่ต้องการให้มีการส่งเสริมมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต เน้นการแปรรูปสินค้า ด้านการตลาดเน้นช่องทางในการจำหน่ายและการจัดการราคา ด้านความรู้ในกระบวนการเข้าสู่การทำแปลงใหญ่ เน้น ผลลัพธ์ที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ ตามลำดับ

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ พบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง แต่แยกเป็นประเด็น เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีปัญหาเกี่ยว ความรู้ด้านการตลาด อยู่ในระดับมากซึ่งได้แก่ ไม่มี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

การรวมกลุ่มเพื่อจำหน่าย เกษตรกรขาดความรู้การกำหนดราคาสินค้า มีการรวมกลุ่มเพื่อต่อรองราคา ขาดความรู้เรื่องการเพิ่มมูลค่าสินค้า (เช่น แปรรูป, บรรจุภัณฑ์) และมีช่องทางการจำหน่ายน้อย ตามลำดับ จากผลการวิจัยที่พบ ซึ่งก็ตรงกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ประกาศให้ ปี พ.ศ. 2559 โดยมีแนวนโยบายที่มี เป้าประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวในระยะยาวให้กับชาวนาทั่วประเทศ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เกิดความมั่นคงในอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในที่สุด โดยขับเคลื่อนการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิตข้าวของชาวนา เน้นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และคุณภาพข้าว โดยมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิต การบริหารจัดการการผลิตและการตลาด สนับสนุนการวางแผนการผลิตและปัจจัยที่จำเป็น ส่งเสริมให้ชุมชนบริหารจัดการตนเอง ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐคอยแนะนำและให้คำปรึกษา เพื่อผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตข้าว

6. แนวทางของการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ พบว่าในภาพรวม เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ตำบลบ้านท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความรู้ควรให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ ในด้านการผลิต การจัดการดิน การจัดการปุ๋ย การจัดการปลูกดูแลรักษาข้าวเกษตรกรแบบนาแปลงใหญ่ และด้านการส่งเสริมการจัดทำแปลงสาธิตและการให้บริการที่สำนักงานเกษตรที่เกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ได้โดยตรงซึ่งสอดคล้องกับบทสรุป สิติ (2555, น.67) พบว่าแนวทางในการส่งเสริมโดยการส่งเสริมเยี่ยมเยียนในพื้นที่ร่วมกับการใช้เวทีเสวนากลุ่มในการกำหนด แนวทางในการจัดการปัญหา ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของ ผลิตภัณฑ์และการจัดการตลาด ทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นชุมชน ที่สามารถพึ่งพา ตนเองได้ตามหลักปรัชญาการส่งเสริมการเกษตรและส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการส่งเสริมที่ตรงตามความ ต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมที่เหมาะสม คือ การส่งเสริมตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ ในเรื่อง การตรวจวิเคราะห์ดินและเมล็ดพันธุ์ กลางน้ำ ในเรื่องเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม และปลายน้ำ ในเรื่อง การตลาด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร เกษตรกรควรให้ความสำคัญต่อกะบวนการผลิตตั้งแต่การเตรียมดิน การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว จึงจะทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณ และเพิ่มคุณภาพผลผลิตได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ เนื่องจากการศึกษาพบว่า การผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ เกษตรกรยังไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตข้าวซึ่งเกษตรกรไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และไม่นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการผลิตข้าว เช่น ปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ วิธีการปลูกข้าว

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรที่จะพัฒนาวิธีการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรให้เหมาะสมกับเกษตรกร รวมทั้งควรเพิ่มช่องทางการให้บริการข่าวสารความรู้ ด้านการเกษตรแก่เกษตรกร เนื่องจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่มีความต้องการได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และต้องการมีแปลงสาธิตในพื้นที่ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรยังไม่สามารถให้การเข้าถึงในเรื่องการส่งเสริมในด้านต่างๆเช่น สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเทคโนโลยี ความรู้ด้าน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

การตลาด ช่องทางการจำหน่าย การเพิ่มผลผลิตและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร จากผลการวิจัยสภาพการส่งเสริมที่เกษตรกรได้รับ ยังอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรที่เข้าร่วมโครงการยังต้องการได้รับการส่งเสริมในด้านความรู้ด้านการผลิต ความรู้ด้านช่องทางการจำหน่าย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรได้

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว และกรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่มากยิ่งขึ้นในด้านการจัดการโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่
- 2) หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ เครื่องจักรกล ให้เพียงพอต่อพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรในพื้นที่อำเภอใกล้เคียงศึกษาเปรียบเทียบความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวแบบนาแปลงใหญ่
- 2.2 ศึกษาเปรียบเทียบความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกนาแปลงใหญ่ และเกษตรกรทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการข้าว.(2552). ข้าว:เทคโนโลยีการปลูกและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว เอกสารคู่มือส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมวิชาการเกษตร.(2547). เอกสารวิชาการ : ข้าว กรุงเทพมหานคร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กรมส่งเสริมการเกษตร.(2553) คู่มือการจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน. สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. (2556). การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด
- _____. (2558). คู่มือการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). คู่มือการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. กรุงเทพมหานคร
- กมลรัตน์ ธีระพงษ์ .(2558). นโยบายเกษตรแปลงใหญ่ กับบริบทของภาคเกษตรไทยในปัจจุบัน. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง .กรุงเทพมหานคร
- จิรุตม์ มงคล.(2557). ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จักรพงษ์ มานะดี ดร.นิวัฒน์ มาศวรรณา.(2554). ความต้องการรับบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปรัง ใน ตำบลหนองหมื่นถ่าน อำเภอกาบังสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

นฤชล สีดี.(2555X. ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรบนพื้นที่สูงในจังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์.(2556).เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนาคนบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ราชบัณฑิตสถาน.(2554). พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน)

วิทยา ขันติยู.(2552). การผลิตยางพาราของเกษตรกร อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สุจิตรา นิธิยานันท์.(2555). ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนาบ้านหนองสำหรับ ตำบลพนอม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

อภิชาติ พงษ์ศรีหุดชัย.(2558). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น, ขอนแก่น

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว. “การกำจัดวัชพืชที่ดี” สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2561 จาก <http://www.ricethailand.go.th/rkb/manual/index.php-file=content.php&id=46.htm>

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว. “การผลิตข้าวอินทรีย์” สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2561 <http://www.ricethailand.go.th/rkb/organic%20rice/index.phpfile=content.php&id=19.htm>

Yamane, Taro (1973). Statistics An Introduction Analysis. 3rd ed. New York: Harper and Row Publishers.